

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2014/26
Karar Sayısı : 2014/78
Karar Günü : 9.4.2014
R.G. Tarih-Sayı : 23.05.2014-29008

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURANLAR :

1- Akhisar İnfaz Hâkimliği	(E.2014/26)
2- Ankara 1. İnfaz Hâkimliği	(E.2014/32)
3- Edirne 2. Ağır Ceza Mahkemesi	(E.2014/33)
4- Bafra Ağır Ceza Mahkemesi	(E.2014/41)
5- Bafra İnfaz Hâkimliği	(E.2014/43)
6- İstanbul Anadolu 1. İnfaz Hâkimliği	(E.2014/48)
7- Ceyhan İnfaz Hâkimliği	(E.2014/55)

İTİRAZLARIN KONUSU : 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi istemidir.

I- OLAY

Hükümlülerin, kapalı ceza infaz kurumuna iadelerine ilişkin kararların onaylanması ve bu kararlara itiraz edilmesi üzerine açılan davalarda, itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkemeler, iptali için başvurmuşlardır.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

5275 sayılı Kanun'un itiraz konusu kuralı da içeren 14. maddesi şöyledir:

“Açık ceza infaz kurumları

Madde 14- (1) *Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerinde, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. Açık ceza infaz kurumları ihtiyaca göre ayrıca;*

a) Kadın açık ceza infaz kurumları,

b) Gençlik açık ceza infaz kurumları,

Şeklinde kurulabilir.

(2) Hükümlülerin açık cezaevlerine ayrılmasına ilişkin esas ve usûller yönetmelikte gösterilir.

(3) İlk kez suç işleyen ve iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına hükümlü bulunanların cezaları doğrudan açık ceza infaz kurumlarında yerine getirilebilir.

(4) Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler. Bu karar, infaz hâkiminin onayına sunulur. “

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Başvuru kararlarında, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine dayanılmıştır.

IV- İLK İNCELEME

A- E.2014/26 Sayılı Başvuru Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca 27.2.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında; 13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan “...veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar...” ibaresinin esasının incelenmesine, sınırlama sorununun esas inceleme evresinde ele alınmasına OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

B- E.2014/32, E.2014/43 ve E.2014/55 Sayılı Başvurular Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca E.2014/32 sayılı dosyanın 27.2.2014, E.2014/43 ve E.2014/55 sayılı dosyaların ise 13.3.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantılarında; dosyalarda eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

C- E.2014/33 Sayılı Başvuru Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca 27.2.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural ve sınırlama sorunu görüşülmüştür.

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesine göre, mahkemeler, bakmakta oldukları davalarda uygulayacakları kanun ya da kanun hükmünde kararname kurallarını Anayasa'ya aykırı görürler

veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırlarsa, o hükmün iptali için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Ancak, bu kurallar uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları, davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır.

İtiraz yoluna başvuran Mahkeme, Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan “...hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında ... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ... kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.” ibarelerinin iptalini istemiştir

Bakılmakta olan dava, hükümlü hakkında soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturmasının devam etmesi nedeniyle açık ceza infaz kurumunda iken kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilmesine dair kararın onaylanması konusundaki karara itiraza ilişkindir.

İtiraz konusu ibarelerden “...hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında...” ibaresi, hükümlünün, başka bir suçtan dolayı tutuklaması ile ilgili olup dosyada hükümlüye yönelik bir tutuklama kararı bulunmamaktadır. Dolayısıyla “...hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında...” ibaresi, bakılmakta olan davada uygulanacak kural değildir.

Öte yandan, itiraz konusu ibarede yer alan, “...olanlar...” ibaresi hem hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı olanlar hem de soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması hem de böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar için geçerli, uygulanması gereken ortak düzenlemeleri içermektedir. İptali istenilen “...kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.” ibaresi ise hem yukarıda belirtilen durumlar, hem de kuralda yer alan “Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar... ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar...” bölümü için geçerli ve ortak düzenlemeleri içermektedir.

Bu nedenle;

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan;

1- “...hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında...” ibaresinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibareye ilişkin başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2- “... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması

devam etmekte olanlar ...”, “... kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.” ibarelerinin esasının incelenmesine,

3- “... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ...”, “... kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.” ibarelerinin esasına ilişkin incelemenin, “... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

D- E.2014/41 ve E.2014/48 Sayılı Başvurular Yönünden

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca 13.3.2014 gününde yapılan ilk inceleme toplantısında öncelikle uygulanacak kural sorunu görüşülmüştür.

İtiraz yoluna başvuran Mahkemeler, Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının iptalini istemişlerdir.

Bakılmakta olan davalar, hükümlülerin haklarında, kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yılın üzerinde olan başka bir suçtan dolayı tutuksuz yargılanmaları nedeniyle, kapalı ceza infaz kurumuna iadelerine ilişkin kararların onaylanmalarına ilişkindir.

İtiraz konusu kuralda, dava konusu olan açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar dışında;

- Kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar,
- Hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı olanlar,
- Soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan başka bir suçtan soruşturması devam etmekte olanlar,
- Yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar,

hakkında da kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilmelerine ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır.

Dolayısıyla, itiraz konusu kuralda yer alan “*Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya...*”, “*...bir başka suçtan soruşturması ...*” ve “*... ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar,*” ibareleri ile “*Bu karar, infaz hâkiminin onayına sunulur.*” cümlesi bakılmakta olan davalarda uygulanacak kural değildir.

Bu nedenle,

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının;

1- Birinci cümlesinde yer alan “*Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya...*”, “*...bir başka suçtan soruşturması ...*” ve “*... ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar,*” ibareleri ile “*Bu karar, infaz hâkiminin onayına sunulur.*” biçimindeki ikinci cümlesinin, itiraz başvurusunda bulunan Mahkemelerin bakmakta olduğu davalarda uygulanma olanağı bulunmadığından, bu ibarelere ve cümleye ilişkin başvurunun Mahkemelerin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE,

2- Birinci cümlesinde yer alan “*... soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan...*”, “*...veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar...*” ve “*... kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.*” ibarelerinin esasının incelenmesine,

OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

V- BİRLEŞTİRME KARARLARI

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının tamamının ve belirli bölümlerinin iptaline karar verilmesi istemiyle yapılan E.2014/32 ve E.2014/33 sayılı itiraz başvurularının 27.2.2014 gününde, E.2014/41, E.2014/43, E.2014/48 ve E.2014/55 sayılı itiraz başvurularının ise 13.3.2014 gününde, aralarındaki hukuki irtibat nedeniyle E.2014/26 sayılı dava ile birleştirilmelerine, esaslarının kapatılmasına, esas incelemenin E.2014/26 sayılı dosya üzerinden yürütülmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

VI- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararları ve ekleri, Raportör Ayşegül ATALAY tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu yasa kuralı, dayanan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A- Sınırlama Sorunu

Anayasa'nın 152. ve 6216 sayılı Kanun'un 40. maddesine göre, Anayasa Mahkemesine itiraz yoluyla yapılacak başvurular, başvuran mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulayacağı yasa kuralı ile sınırlıdır.

İlk inceleme kararları göz önüne alındığında, Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasının “*... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile...*” ve “*...kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.*” ibarelerinin esasının incelenmesi gerekmektedir.

Ancak, itiraz konusu kuralda yer alan “*...olanlar ile...*” ibaresi, hem başvuruda bulunan mahkemelerin bakmakta oldukları davalarda, hem de bu davalardaki uyuşmazlıklar dışında

kalan “...hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı...” olanlar için de geçerli, ortak bir kuraldır.

İtiraz konusu kuralda yer alan “... kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler...” bölümü ise Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan “...soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte...” hükmü dışında, açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden,

- Kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar,
- Hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı olanlar,
- Yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar,

yönünden de geçerli, uygulanması gereken ortak düzenlemelerdir.

Bu nedenle, “... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile...” ve “... kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.” ibarelerine ilişkin esas incelemenin, “...veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte...” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına karar verilmiştir.

B- Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

Başvuru kararlarında, hükümlülerin, kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan dolayı soruşturulmaları veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılamalarının devam etmesi hâlinde kapalı ceza infaz kurumuna geri gönderilmelerinin, kişilerin suçlu olup olmadıkları kesinleşmeden suçlu sayılmaları ve yaptırım uygulanması anlamını taşıdığı, itiraz konusu kuralın hükümlülerin açık ceza infaz kurumlarına ayrılma haklarını ve bu suretle hükümlü ve toplum lehine beklenen kamusal yararı ortadan kaldırdığı, bir kısım hükümlüler için kabul edilen suçsuzluk karinesinin diğer bir kısım hükümlüler için kabul edilmemesinin eşitsizliğe yol açtığı belirterek kuralın, Anayasa'nın 2., 10. ve 38. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Kanun'un 14. maddesinin itiraz konusu kuralın da bulunduğu (4) numaralı fıkrasında, açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananların, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderileceği ve bu kararın, infaz hâkiminin onayına sunulacağı öngörülmektedir.

Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti, bir hukuk devleti olarak nitelendirilmiştir. Hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan,

bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuku tüm devlet organlarına egemen kılan, Anayasa ve hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayıp yargı denetimine açık olan devlettir.

Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında; *“Suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz.”* denilmektedir. Ceza hukukunun temel ilkelerinden olan *“suçsuzluk karinesi”*, hakkında suç isnadı bulunan bir kişinin, adil bir yargılama sonunda suçlu olduğuna dair kesin hüküm tesis edilene kadar masum sayılması gerektiğini ifade etmekte ve hukuk devleti ilkesinin de bir gereğini oluşturmaktadır. Suçsuzluk karinesi uyarınca, bir kişinin suçlu olarak nitelendirilebilmesi ve hakkında ceza hukukunun alanına giren yaptırımların uygulanabilmesi, kesin hükümle mahkûm olmasına bağlıdır.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2. maddesinde, soruşturmanın; Kanun'a göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi, kovuşturmanın ise iddianamenin kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evreyi ifade ettiği belirtilmektedir. Aynı Kanun'un 160. maddesinin (1) numaralı fıkrasında, Cumhuriyet savcısının, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlayacağı belirtilmekte, 170. maddesinde de kamu davasının açılması ile ilgili hususlar düzenlenmektedir. Kanun'un 170. maddesinin (2) numaralı fıkrasında soruşturma evresi sonunda toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüpheyi oluşturması durumunda Cumhuriyet savcısının iddianame düzenleyeceği, 175. maddesinde ise iddianamenin kabulüyle, kamu davasının açılmış olacağı ve kovuşturma evresinin başlayacağı öngörülmektedir.

5275 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amacın, hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün, yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamla ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmak olduğu belirtilmek suretiyle suçlunun da diğer bireyler gibi onurlu bir yaşam hakkının bulunduğu bilincine vurgu yapılmış ve çağdaş ceza hukukunda benzer haklara ilişkin düzenlemelere yer verildiği görülmüştür.

Açık ceza infaz kurumları, hükümlülerin iyileştirilmelerine, çalıştırılmaları ve meslek edindirilmelerine öncelik verilen, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlardır. Bu kurumlar, çağdaş ceza infaz sistemlerine uygun olarak, hapis cezasının infazı bakımından, hükümlünün suçluluk nedeni, suç sicili, fizik ve ruhsal yeteneği ve sınırları, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâli ve hapis cezasının süresi de dikkate alınarak, iş ve çalışma esasına dayalı olarak kurulmuş olup, bu suretle, hükümlülerin çalışmaları suretiyle iyileştirilmelerini ve meslek edinmelerini sağlayarak topluma yeniden kazandırılmaları amaçlanmıştır.

İtiraz konusu kural uyarınca, hükümlü hakkında kanunda öngörülen cezanın üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılamasının devam etmesi hâlinde, hükümlü cezasını açık ceza infaz kurumunda çekmekte iken, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmekte ve söz konusu kural nedeniyle cezasını açık ceza infaz kurumunda çekme imkânından yoksun kılınmaktadır.

İtiraz konusu kural, kanun koyucu tarafından hükümlünün açık ceza infaz kurumlarına ayrılma şartlarının ortadan kalkması ve toplum için bir tehlike oluşturabilecek olmasını gözeterek tedbir amaçlı olarak düzenlenmiş ise de kural uyarınca bu kişilerin kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmeleri, suçlu sayıldıkları gerekçesiyle kendilerine verilen bir yaptırım niteliğine dönüşmektedir. Ayrıca, itiraz konusu kural, açık ceza infaz kurumlarından beklenen kamusal yararı da ortadan kaldırmaktadır. Kanun'un çıkarılma ve açık ceza infaz kurumlarının kurulma amaçları ile çelişen bu hususlar ise hükümlülerin henüz işleyip işlemedikleri belirli olmayan bir suçtan dolayı suçlu olarak nitelendirilmelerine yol açıp Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen “*suçsuzluk karinesi*” ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, itiraz konusu kural, ilgililerin, suçlulukları ispatlanıncaya kadar suçsuz sayılmaları olanağından yararlanmalarını engellemekte ve hukuk devletinin gereklerinden olan hukuki güvenlik ilkesini de ihlal etmektedir.

Açıklanan nedenlerle, itiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir.

Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN ve Zühtü ARSLAN bu görüşe, yalnızca itiraz konusu kuralda yer alan “...*soruşturması veya...*” ibareleri yönünden farklı gerekçeyle katılmışlar, kalan bölümler yönünden ise katılmamışlardır.

M. Emin KUZ iptale ilişkin görüşe katılmamıştır.

Kural, Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı görülerek iptal edildiğinden Anayasa'nın 10. maddesi yönünden incelenmemiştir.

VII- SONUÇ

13.12.2004 günlü, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında yer alan;

A- “...*veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile...*” ve “...*kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler.*” ibarelerine ilişkin esas incelemenin, “...*veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte...*” ibaresi ile sınırlı olarak yapılmasına, OYBİRLİĞİYLE,

B- “...*veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte...*” ibaresinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, Alparslan ALTAN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Erdal TERCAN ile Zühtü ARSLAN'ın ibarede yer alan “...*soruşturması veya ...*” sözcüklerinin iptaline, kalan bölüme ilişkin itirazların ise reddine karar verilmesi gerektiği yönündeki görüşleri ve karşıoyları, M.Emin KUZ'un ise itiraz konusu ibarenin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın reddine karar verilmesi gerektiği yönündeki karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA,

9.4.2014 gününde karar verildi.

Başkan
Haşim KILIÇ

Başkanvekili
Serruh KALELİ

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Burhan ÜSTÜN

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye

Zühtü ARSLAN

Üye

M. Emin KUZ

FARKLI GEREKÇE VE KARŞIOY GEREKÇESİ

5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, “*Açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerden kınamadan başka bir disiplin cezası alanlar ve hükümlü oldukları suçtan başka bir fiilden dolayı haklarında tutuklama kararı veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte olanlar ile yaş, sağlık durumu, bedensel veya zihinsel yetenekleri bakımından çalışma koşullarına uyum sağlayamayacakları saptananlar, kurum yönetim kurulunun kararı ile kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilirler*” denilmektedir.

Mahkememiz, fıkra da yer alan “veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte” ibaresinin, kişilerin masumiyet karinesini ve hukuk güvenliğini ihlal ettiği gerekçesiyle Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğuna karar vermiştir. İptal kararına, kuralda yer alan “soruşturması veya” ibaresi yönünden farklı gerekçeyle katılıyor, kalan kısmı yönünden ise katılmıyoruz.

I- FARKLI GEREKÇE

Kanun koyucu, ceza siyasetinin tayininde ve bu bağlamda hükümlülerin ıslahı ve topluma kazandırılmasının araçlarını belirlemede anayasal sınırlar içinde kalmak kaydıyla geniş bir takdir yetkisine sahiptir. Bununla birlikte, Anayasa'nın 2. maddesinde ifadesini bulan hukuk devleti, ceza ve infaz hukukunda kanun koyucunun takdir yetkisini kullanırken başvuru tedbirlerin gözetilen amaçla orantılı olmasını gerektirmektedir.

İptali istenen kuralda, açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlüler hakkında cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturmanın olması veya böyle bir suçtan dolayı yargılamanın devam etmesi halinde, bu kişilerin kapalı infaz kurumuna gönderileceği hükme bağlanmıştır. Burada, “soruşturma” ile “kovuşturma”nın ölçülülük ilkesi bakımından ayrı değerlendirilmesi gerekir.

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 2. maddesine göre, soruşturma “yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi”; kovuşturma ise “iddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen süreyi” ifade etmektedir.

Soruşturmanın başlatılması için “bir suçun işlendiği izlenimini veren” bir şüphenin varlığı yeterli olabilir. Bu nedenle, soruşturma süreci bir ihbarla başlatılabilir. Nitekim 5271 sayılı CMK'nın 160. maddesine göre, “Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hali öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.”

Kovuşturmanın başlatılabilmesi için ise basit bir suç şüphesinin ötesinde, ileri sürülen suçun işlendiğine dair şüphenin belirli bir yoğunluk kazanması gerekir. Nitekim, kovuşturma evresinin Cumhuriyet savcısının topladığı deliller çerçevesinde hazırladığı iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesiyle başlaması da bunu göstermektedir.

Bu çerçevede, basit bir ihbar veya muhtemel bir iftirayla başlatılabilecek ve devam ettirilebilecek bir soruşturma nedeniyle, kişilerin açık infaz kurumundan kapalı infaz kurumuna gönderilmeleri ölçülü değildir. Bu nedenle, itiraz konusu kuralda yer alan “*soruşturması veya*” ibaresinin, hukuk devletinin gerektirdiği hakkaniyet ve ölçülülük ilkeleriyle bağdaşmadığından iptali gerekir.

II- KARŞIOY GEREKÇESİ

Mahkememiz çoğunluğu itiraz konusu kuralın kişilerin “masumiyet karinesi”ni ve “hukuk güvenliği”ni ihlal ettiği gerekçesiyle Anayasa'nın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğuna ve iptallerine karar vermiştir. Aşağıdaki gerekçelerle çoğunluğun bu görüşüne katılmıyoruz.

1) Anayasa'nın 38. Maddesi Bakımından İnceleme

Mahkememiz kararında da belirtildiği üzere, açık ceza infaz kurumları hükümlülerin ıslahına ve meslek edindirilmelerine öncelik veren, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen infaz kurumlarıdır. Kanun koyucu, açık ceza infaz kurumlarına ayrılabilmek ve buralarda kalabilmek için belli şartlar getirmiştir. İtiraz konusu kural da, cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan başka bir suçtan dolayı hükümlü hakkında soruşturma veya devam eden yargılamanın bulunması durumunda, bu kişilerin kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmelerine yönelik bir düzenleme içermektedir.

Masumiyet karinesi, Anayasa'nın 38. maddesinde “*Şuçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar, kimse suçlu sayılamaz*”, Anayasa'nın 15. maddesinde de “*suçluluğu mahkeme kararı ile saptanıncaya kadar kimse suçlu sayılamaz*” şeklinde ifadesini bulan ve hiçbir durumda sınırlandırılmayan çekirdek haklar arasındadır.

Masumiyet karinesi, yargılama sonuçlanmadan kişilerin peşinen suçlu ilan edilmesini ve suçlu muamelesi görmesini engelleyen bir ilkedir. Bununla birlikte, masumiyet karinesi, ceza ve infaz hukukunda kişileri peşinen suçlu ilan etmeden bazı tedbirlerin uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Örneğin, tutukluluk veya yurt dışına çıkış yasağı gibi tedbirler masumiyet karinesiyle çelişmemektedir. Bu nedenle, masumiyet karinesinin, tanımı ve gerekleri anayasal sınırların ötesine geçecek şekilde genişletilerek soruşturma ve kovuşturma gibi süreçlere bağlı hukuki sonuçları işlevsiz kılacak şekilde yorumlanması isabetli değildir.

İptali istenen kuralın, masumiyet karinesiyle ilgisi bulunmamaktadır. Bu kurallar, açık ceza infaz kurumunda bulunan hükümlülerin cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturmasının bulunması veya böyle bir suçtan dolayı yargılamanın devam etmesi halinde, kapalı infaz kurumuna gönderileceğini öngörmektedir. Bu durum, ilgili

hükümlülere yönelik bir yaptırımdan ziyade, açık ceza infaz kurumunda bulunma şartlarına sahip olmamalarının doğal sonucudur.

Kapalı ceza infaz kurumuna gönderme, bir an için yaptırım olarak nitelense bile, bu yaptırımın masumiyet karinesiyle ilgisi bulunmamaktadır. Zira bu durumdaki kişilerin, haklarında başlatılan veya devam edilen soruşturma veya kovuşturmayla konu suçları işlediklerine dair “şüphe”nin bulunması, kanun koyucunun bu kişileri peşinen “suçlu” kabul ettiği anlamına gelmez. Burada masumiyet karinesine aykırı şekilde, bu kişilerin “suçluluğu” hükmen sabit olmadan, suçlu sayılması” gibi bir durum söz konusu değildir. Kanun koyucu, bir suç işlediği şüphesinin bulunmasını açık ceza infaz kurumuna ayrılmanın ve Kanun'un 105/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi hükmüyle birlikte değerlendirildiğinde denetimli serbestliğin sağlayacağı amacın gerçekleşmesi önünde bir engel olarak görmüştür.

Bu gerekçelerle, kuralın Anayasa'nın 38. maddesine aykırı olduğu yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

2) Anayasa'nın 2. Maddesi Bakımından İnceleme

Mahkememiz çoğunluğu, iptali istenen kuralın “*ilgililerin, suçlulukları ispatlanıncaya kadar suçsuz sayılmaları olanağından yararlanmalarını engellemekte ve hukuk devletinin gereklerinden olan hukuki güvenlik ilkesini ihlal etmekte*” olduğundan hukuk devleti ilkesine de aykırı olduğu görüşündedir.

Yukarıda açıklandığı üzere, kuralda kişilerin masumiyet karinesinin sağladığı imkanlardan yararlanmasını engelleyen hiçbir düzenleme bulunmamaktadır. Zira masumiyet karinesi, suçluluğu sabit oluncaya kadar hiç kimsenin cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan başka bir suçtan dolayı soruşturmasının veya kovuşturmasının bulunması nedeniyle, açık ceza infaz kurumunda bulunma imkanından mahrum bırakılmaması gibi bir sonucu gerektirmemektedir.

Diğer yandan, iptali istenen kuralın kişilerin hukuk güvenliğini ihlal ettikleri de söylenemez. Kanun koyucunun, açık ceza infaz kurumunda kalmayı belli şartların gerçekleşmesine bağlaması ve bu şartları sağlamadığı anlaşılanların söz konusu imkandan yararlandırılmaması, hukuk güvenliğini zedeleyen bir durum değildir. Hukuk güvenliği, kişilerin hangi durumda hangi imkanlardan yararlanacaklarının açık, genel ve soyut kurallarla önceden belirlenmesini gerektirir. İptal edilen kuralın bu şartları sağlamadığı, dolayısıyla kişilerin hukuki güvenliklerini ihlal ettiği söylenemez.

İptali istenen kuralda yer alan “*soruşturması veya*” ibaresi dışındaki hüküm açısından bir orantısızlık da söz konusu değildir. Soruşturmadan farklı olarak, kovuşturmanın başlatılabilmesi için basit bir suç şüphesinin ötesinde, ileri sürülen suçun işlendiğine dair şüphenin belirli bir yoğunluk kazanması gerekir. Nitekim, kovuşturma evresinin Cumhuriyet savcısının topladığı deliller çerçevesinde hazırladığı iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesiyle başlaması da bunu göstermektedir.

Bu çerçevede, iptali istenen kuralda yer alan “*soruşturması veya*” ibaresi dışında kalan kısmın gerek suçun işlenmiş olabileceğine dair kuvvetli bir şüphe içermesi, gerekse “kovuşturma” şartının kanunda üst ceza sınırı gösterilen suçlar için geçerli olması nedeniyle ölçülü olmadıkları söylenemez.

Açıklanan nedenlerle, iptali istenen kuraldaki “*soruşturması veya*” ibaresi dışındaki kısmın Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyoruz.

Başkanvekili	Üye	Üye
Alparslan ALTAN	Engin YILDIRIM	Hicabi DURSUN
Üye	Üye	Üye
Celal Mümtaz AKINCI	Erdal TERCAN	Zühtü ARSLAN

KARŞIOY GEREKÇESİ

5275 sayılı Kanunun 14. maddesinin, açık ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilmelerini gerektiren durumları belirleyen dördüncü fıkrasında yer alan “... veya soruşturma konusu olan suçun kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir başka suçtan soruşturması veya böyle bir suçtan tutuksuz yargılaması devam etmekte ...” ibaresinin, hukuk devleti ilkesi ve suçsuzluk karinesi ile bağdaşmadığı gerekçesiyle Anayasanın 2. ve 38. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir.

Maddede, açık ceza infaz kurumlarının, firara karşı engelleri ve dış güvenlik görevlisi bulunmayan, güvenlik bakımından kurum görevlilerinin gözetim ve denetimi ile yetinilen kurumlar olduğu belirtilmekte; madde gerekçesinde ise, hükümlünün suçluluk nedeni, suç sicili, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâli ve hapis cezasının süresi de dikkate alınarak infaz için açık cezaevine gönderileceği açıklanmaktadır. Böylece, belli şartları taşıyan hükümlülere bu imkânın sağlanması öngörülmektedir. İptaline karar verilen ibarede de bazı şartlar yer almaktadır. Buna göre, hükümlünün hapis cezasının açık cezaevinde infazına devam edilebilmesi için, dördüncü fıkra da sayılan diğer şartların dışında, işlediği iddia olunan ve kanunda öngörülen cezasının üst sınırı yedi yıldan az olmayan bir suçtan dolayı hakkında soruşturma veya yargılamanın devam etmemesi de gerekmektedir.

Yasama organının, bu şartları, hükümlünün hapis cezasının açık cezaevinde infaz edilebilmesi için kişiliğine ve iyi hâline ilişkin şartlar olarak belirlediği ve bu şartların ortadan kalkmasını, hükümlünün toplum için tehlike oluşturabilecek ve açık cezaevinden rahatça kaçabilecek durumda bulunmasını gözönünde bulundurarak, kapalı cezaevine geri gönderilme sebebi olarak öngördüğü anlaşılmaktadır.

Hapis cezalarının açık cezaevinde infazı, hükümlü açısından bir hak değil, yasama organı tarafından bir atıfet olarak düzenlenen ve hükümlünün kişiliğine, suç nedenine, suç

siciline, kısaca iyi hâlli olmasına bağlı olarak uygulanabilecek, belli şartlara bağlı bir infaz şekli olduğundan, bu şartların bulunmadığının anlaşılması veya kaybedilmesi hâlinde açık cezaevinde infazın sona erdirilerek hükümlünün kapalı cezaevine geri gönderilmesi gerekir.

İtiraz konusu kurala dayanılarak kapalı ceza infaz kurumunda infazına devam edilecek olan hapis cezası, soruşturma veya kovuşturma konusu olan yeni suçun değil, önceden işlenen ve kesinleşmiş yargı kararı ile mahkûmiyetle sonuçlanan suçun sonucudur. İşlediği iddia edilen bir suçtan dolayı hakkındaki soruşturma veya yargılamaya devam edilen hükümlünün, işlendiği iddia edilen ve henüz mahkûmiyetle sonuçlanmayan bu suçun cezasının infazı için değil, önceki hapis cezasının kalan kısmı için kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine karar verileceğinden, itiraz konusu ibarede suçsuzluk karinesine aykırı bir yön bulunmamaktadır.

Diğer taraftan, anılan kuralın, ilgililerin suçlulukları ispatlanıncaya kadar suçsuz sayılmaları imkânından yararlanmalarını engellediği ve hukukî güvenliklerini ihlal ettiği gerekçesiyle hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmadığı yönündeki tesbite de yukarıdaki sebeplerle katılmak mümkün değildir. Yukarıda da belirtildiği gibi, hükümlünün hapis cezasının açık cezaevinde infazı bir hak değil, hükümlünün kişiliğine, suçluluk nedenine, suç siciline, arz edebileceği tehlike hâline ve hapis cezasının süresine bağlı olarak uygulanabilecek bir infaz şekli olduğundan, bu şartların bulunmadığı veya sonradan kaybedildiği konusunda şüphe oluşması hâlinde anılan uygulamanın sona erdirilmesine imkân sağlayan bir düzenleme getirmek de yasama organının takdir yetkisi içindedir.

Anayasa Mahkemesinin kararlarında da, hukuk devletinde ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleriyle bunların infazına ilişkin düzenlemelerin devletin suç ve ceza siyasetine bağlı olduğu ve kanun koyucunun takdir yetkisi içinde bulunduğu kabul edildiğinden, yasama organının, hapis cezalarının açık ceza infaz kurumlarında infazı ile açık ceza infaz kurumlarındaki hükümlülerin kapalı ceza infaz kurumlarına geri gönderilmesine ilişkin şartları belirleme konusunda takdir yetkisine sahip olduğu açıktır.

Bu çerçevede, Ceza Muhakemesi Kanununda yer verilen hükümlerin, soruşturma açılması veya soruşturmaya devam edilebilmesi için suçun işlenip işlenmediği konusunda yeterli şüphenin bulunmasını gerektirmediği, dolayısıyla anılan uygulamanın sona erdirilmesi bakımından soruşturmanın kovuşturmadan farklı olarak ölçülülük ilkesine aykırı olduğu düşünülebilirse de, yukarıda belirtildiği gibi, cezaların infazına ilişkin düzenlemeler konusunda da takdir yetkisine sahip bulunan yasama organının, hapis cezalarının açık cezaevlerinde infazının kapsamını, bundan yararlanma ve sona erdirmeye şartlarını belirlerken itiraz konusu kuralda belirtilen suçlardan dolayı soruşturma veya kovuşturmaya devam edilmesi arasında fark gözetmediği, soruşturmaya devam edilmesini de açık cezaevinde bulunanların kapalı cezaevine geri gönderilmesi için yeterli bulduğu ve hükümlünün kişiliğinin göstergesi olarak değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Kuşkusuz bu değerlendirme de ceza siyasetinin alanı içindedir ve bu hususlarda da kanun koyucu takdir yetkisini haizdir.

Bu sebeplerle, itiraz konusu ibarenin Anayasaya aykırı olmadığını ve itirazın reddine karar verilmesi gerektiğini düşündüğümden, iptal yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Üye

M. Emin KUZ